ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№4(5)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Elektron nashr. 284 sahifa,
27-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E’zoza Gapirjanovna – O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vaziri

BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne’matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A’ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G‘.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg‘izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma’murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo‘ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog‘iston)
Rejep O‘zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta’lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O‘zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O‘zbekiston Respublikasida xizmat ko‘rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G‘afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta’limi boshqarmasi boshlig‘ining birinchi o‘rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo‘limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o‘g‘li – Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ
Hamkorlarimiz: O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi, O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Формирование здоровьесберегающей образовательной среды в начальной школе в условиях инклюзии 10
Тургунова Нилуфар Абдусаломовна

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tez va aniq hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari 16
Dehqonova Maxliyoxon Shuhratjon, Musinjonova Dildoraxon Mahmudjon

Научно-педагогический анализ методов математического моделирования: численные и аналитические подходы в обучении студентов 19
Мусурмонова Маъмура Оман кизи, Жураева Феруза Бахтиёр кизи, Сарсенбаева Мархабо Шадибековна

Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish texnologiyasi 26
Turdimurodova Muazzam Muzaffarbek qizi

M. Tvenning "Tom Soyerning boshidan kechirganlari" romanida bolalar obrazining tasviri masalasi 29
Sattarov Farrux Nuridinovich

Pedagogik dasturiy vositalar yordamida dars sifatini oshirish 35
D. K. Ibadullayev

Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning kasbga qiziqishlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati 41
Isabekova Dilafruz Shermirzayevna

Молодёжь Узбекистана в системе политических процессов 46
Юсупова Элеонора Фердинандовна

Matematika o'qitishda zamonaviy yondashuvlar: vaziyatli tahlil va amaliy samaradorlik 51
Matyaqubova Nazira Hikmat qizi

Bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini sun'iy intellekt texnologiyalari asosida rivojlantirishning metodik modeli 54
Choriyev Olmosbek Baxriddin o'g'li

Fan va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL) 60
M. D. Boynazarova

Оптимизация показателей сердечного цикла у спортсменов при хроническом физическом перенапряжении посредством фармакологической поддержки 63
Нормуратов Абдулла Саппарович

Chidamlilikka yo'naltirilgan sport turlarida uglevod va energiya almashinuvini farmakologik korreksiyasi 67
Normuratov Abdulla Sapparovich

O'quvchilarga dutor ijrochiligini o'rgatishning pedagogik yondashuvlari 70
Sa'dullayev Og'abek Abdurashid o'g'li, Nazirullayeva Nodira Akmal qizi

Bolalar musiqa va san'at maktablarida individual va jamoa mashg'ulotlarini tashkil etish mexanizmlari (cholg'u ijrochiligi misolida) 74
Omonova Charos Baxodir qizi

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining o'quv-biluv faoliyatini motivatsiyalashda interfaol metodlardan foydalanish 79
Saidova Zulfizar Norbobo qizi

O'qituvchining kognitiv egizagi (Digital Twin): sun'iy intellekt yordamida individual pedagogik uslubni modellashtirish 83
Kuchkarova Feruza Qambaraliyevna

Abdusamad Boboxo'jayev rahbarligida tarix va arxeologiya institutining rivoji: 1964-yilgi arxiv hujjati misolida 91
Abdullayev Botir Jabbor o'g'li

Maktab o'quvchilarining musiqiy idrokni shakllantirishning ijtimoiy va didaktik zarurati 93
Abdumannan Maxammatov

"Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kalokagatiyani rivojlantirishning KAMOL modeli asosidagi pedagogik texnologiyasi" 97
Abdurahmonova Dilorom Jovliyevna

Morphological Structure and Word Formation of Ecotourism Terminology: A Cross-Linguistic Analysis With Reference to the Uzbek Language 104
Absamatova Charos

Fizika fanini otmda o'qitishda masalalar yechishning ilmiy-metodik ahamiyati 107
Akmal Mustafoyev Isaqulovich, Munojat Mustafoyeva Oltibekovna

Kasbiy yo'naltirilgan ingliz tili darslarida metakognitiv strategiyalar asosida akademik nutqni rivojlantirish .. 111
Allamuratov G'ofur Ashurovich

Maktabgacha ta'limda bolalarning mayda qo'l motorikasini rivojlantirish metodikasi 116
Amanova Albina Dexqon qizi

Psychological Approaches in Teaching English in Preschool Education and their Effectiveness 120
Berdiqulova Zamira Albertovna

The Role of Family, Education, and Community Systems in Shaping Individual Psychological Well-Being . 124
Dilbar Abdullayeva Ubaydullayevna, Iroda Panjiyeva Khayitovna

Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati 127
Erboyev Suxrob Abdusalomovich

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari 131
Gulmira Jumanova

Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini o'stirishda badiiy adabiyotning dolzarbligi 135
Hasanova X. Z.

Gospital ta'lim sharoitida ona tili fanini o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi 139
Hikmatov Bobobek Saydulloyevich

ASB bo'lgan bolalarda sensor buzilishlarning kognitiv va ijtimoiy rivojlanishga ta'siri 142
Isaxanova Oybarchin Abduraxim qizi

Maktabgacha ta'limda kommunikativ faoliyat samaradorligining pedagogik mexanizmlari 146
Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna

David haykali ko'z bo'lagining qalamtasvirini bajarish usullari 149
Mo'minov Baxtiyor Karamatovich

Ta'limda fanlararo integratsiyadan foydalanishning pedagogik va psixologik asoslari 154
Oblakulova Nodira Abduvali qizi

Ellipslarni tasviriy san'at va muhandislik grafikasida yasash metodikasi 160
Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich

Kommunikativ strategiyaning yuzaga kelish omillari 170
Normaxmatova Feruza Ruziboyevna

Umumta'lim maktab musiqa madaniyati darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish muammo va yechimlari 174
O'rishboyeva Xumora O'rol qizi

Maktabda jismoniy tarbiya darslarida futbol elementlaridan foydalanib 10-11 yoshli bolalarda tezkor-kuch qobiliyatlarini rivojlantirish uslubiyati 177
Qurbonbayeva Maftuna G'ayrat qizi

Maktabda darsdan tashqari futbol to'garaklarida o'quvchilarning tezkor-kuch qobiliyatlarini takomillashtirish 182
Ro'ziboyeva Fotima Qudrat qizi

Matn ustida ishlash samaradorligini baholash mezonlari 187
Sadarova Nilufar

Neyroestetik stimulning yosh dinamikasidagi roli: kognitiv emotsional sferani qayta tashkil etish mexanizmlari 193
Salaxidinova Xolida Xaliljonovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Kasbiy ta'limda o'quvchilarning psixologik va axloqiy sifatlari 198
Salomov Abdurasul Axmadovich

Funksiyaning hosilasi yordamida o'sish va kamayish oraliqlarini aniqlash metodikasi 201
Sherzad Eshjanovich Bekchanov, Shohida Sadullaevna Ziyadullaeva, Abdusalom A. Xudoyberdiev

Bo'lajak tarbiyachilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda psixologik treninglarning nazariy va amaliy asoslari 205
Sojida Safarova Saxadin qizi

Destruktiv xulq-atvor psixologik va pedagogik qarovsizlik oqibati sifatida 207
Umirzoqova Shodiya Lutfullo qizi

Maktabgacha ta'limda bolalar bilan innovatsion texnologiyalar yordamida ekologik omillarni singdirish 210
Xoldorova Mashxura G'ulomovna

Роль антиоксидантной системы в повышении работоспособности спортсменов 214
Нурбаев Бахтиёр Ширинович

Shaxs irodaviy sohasini rivojlantirishning psixologik determinantlari 217
To'ychiyeva Shoyista Jumabayevna

Ta'lim jarayonida va talabalarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati 223
X. Xalilova, N. Niyazova

Optimization of Periodontal Disease Treatment Tactics in Patients With Chronic Hepatitis C After Achieving a Sustained Virological Response 227
Makhmudova Ugiloy Bakhtiyorovna

Pathogenetic and Clinical Rationale for the Prevention and Management of Periodontal Diseases in Workers Within Dust-Hazardous Environments 230
Turumova Marjona Bakhodirovna

Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati 233
Imamova Nilufar Zabiyxulla qizi, Soloyeva Rayhonoy Ravshanbek qizi

Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida integratsiyalashgan ijodiy muhitni tashkil etishning ilmiy-metodologik asoslari 236
Sultanov Xaytboy Eraliyevich

Ma'naviy-ma'rifiy faoliyat orqali o'smirlarda huquqbuzarlik profilaktikasining pedagogik asoslari 241
Umarov Qobiljon

Maktab o'quvchilari orasida kiberbulling profilaktikasi yo'llari 245
Jannazarova Juldizxan Alliyar qizi

Kimyo ta'limi jarayonida kreativ yondashuv asosida kompetensiyaviy yondashuvni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish 250
Allaberdiyeva Zebinisobegim Ismoiljon qizi

Universality in Phraseological Units in English, Dutch and Uzbek 253
Khaydarova Guzalkhon

Texnologik ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: universitet darajasida istiqbollar 256
Musurmonova Ma'mura Oman qizi, Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna

Chet el va mahalliy tajribalarda muhandislik musobaqalari samaradorligi 261
N. Nomozova, A. Muxamadiyev

Autizm spektri buzilishlarining klinik-pedagogik xususiyatlari va ularni korreksiyalashning ilmiy asoslari 267
Polatova P. M., Polvonova Kishchan Ravshanovna

Tenglamalar ildizlarini aniqlashda vatarlar usuli va python dasturiy modeli 272
Rizayeva Bahoroy Jahongir qizi

Algebra fanini o'rganishda talabaning xatolarini tahlil qilish va ularni bartaraf etish usullari 277
Zaxiriddinova Shahlo Zahiriddin qizi, Norboyeva E'zoza O'tabek qizi, Oqbutayeva Sumbula Normuhammad qizi

Интегрированный подход как основа развития русской связной речи иноязычных студентов неязыковых специальностей 280
Бозорова Хулкар Одинакуловна

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI DIREKTORLARINING BOSHQARUV FAOLIYATI VA KASBIY MADANIYATI

Imamova Nilufar Zabiyxulla qizi
Nizomiy nomidagi O'zMPU dotsenti, PhD

Soloyeva Rayhonoy Ravshanbek qizi
Nizomiy nomidagi O'zMPU, 2- bosqich magistranti

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining boshqaruv faoliyati ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil etishda muhim o'rin tutadi. Rahbarning kasbiy madaniyatini shakllantirish jamoada sog'lom ijtimoiy-psixologik muhit yaratish, pedagoglar faoliyatini muvofiqlashtirish hamda ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Direktorlarning boshqaruv kompetensiyalari, liderlik qobiliyatlari va kommunikativ ko'nikmalari tashkilot samaradorligini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi. Boshqaruv faoliyati jarayonida kasbiy madaniyat darajasi rahbarning qaror qabul qilishida, innovatsion yondashuvlarni joriy etishda va pedagogik jarayonni rivojlantirishda yaqqol namoyon bo'ladi.

Kalit so'zlar: direktor, boshqaruv faoliyati, kasbiy madaniyat, boshqaruv kompetensiyasi, liderlik, pedagogik jamoa, ta'lim sifati, kommunikativ ko'nikmalar, samaradorlik.

Abstract: The activities of directors of preschool educational organizations play a significant role in the effective organization of the educational process. The development of a leader's professional culture contributes to creating a positive socio-psychological environment within the team, coordinating teachers' activities, and improving the quality of education. Managerial competencies, leadership qualities, and communication skills of directors are key factors determining organizational effectiveness. In the management process, the level of professional culture is reflected in decision-making, the implementation of innovative approaches, and the development of the pedagogical process.

Key words: director, management activity, professional culture, managerial competence, leadership, teaching staff, quality of education, communication skills, effectiveness.

Аннотация: Деятельность директоров дошкольных образовательных организаций занимает важное место в эффективной организации учебно-воспитательного процесса. Формирование профессиональной культуры руководителя способствует созданию благоприятной социально-психологической среды в коллективе, координации деятельности педагогов и повышению качества образования. Управленческие компетенции, лидерские качества и коммуникативные навыки директоров являются ключевыми факторами, определяющими эффективность организации. В процессе управления уровень профессиональной культуры проявляется в принятии управленческих решений, внедрении инновационных подходов и развитии педагогического процесса.

Ключевые слова: директор, управленческая деятельность, профессиональная культура, управленческая компетенция, лидерство, педагогический коллектив, качество образования, коммуникативные навыки, эффективность.

KIRISH

Maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va ta'lim sifatini oshirish bugungi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bu jarayonda maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligi ko'p jihatdan rahbarning professional tayyorgarligi, boshqaruv kompetensiyalari va liderlik qobiliyatlariga bog'liq. Zamonaviy ta'lim sharoitida direktorlarning innovatsion yondashuvlarni qo'llay olishi, pedagogik jamoani samarali boshqara bilishi va sog'lom psixologik muhitni shakllantirishi muhim vazifalardan biridir. Shu bois mazkur mavzuni o'rganish maktabgacha ta'lim tizimining rivojlanishi va uning sifat ko'rsatkichlarini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyatining ilmiy asoslari pedagogika va ta'lim menejmenti sohasida yaratilgan tadqiqotlarda keng yoritilgan. Ta'limni boshqarish nazariyasini rivojlantirishda A.D. Novikov, L.P. Matveyev, V.A. Ashmarin, N.I. Ponomarev, B.M. Shiyan kabi olimlar rahbarlik faoliyati, boshqaruv jarayonlari va uning samaradorligini oshirish masalalarini ilmiy asoslab berganlar.

O'zbekistonlik olimlar tomonidan ham ushbu yo'nalishda muhim tadqiqotlar olib borilgan. Xususan, A. Akramovning "O'zbekistonda jismoniy madaniyat va sport tarixi", K. Nurmuhammodovning "Jismoniy tarbiya va sportning ijtimoiy-iqtisodiy muammolari" asarlarida boshqaruv, tashkil etish va rivojlantirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, F. Nasriddinov, F. Kerimov, F. Xo'jayev kabi olimlar tomonidan ta'lim jarayonini tashkil etish va boshqarishning pedagogik asoslari tadqiq etilgan.

Maktabgacha ta'lim tizimida rahbarning kasbiy madaniyatini shakllantirish, uning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish hamda pedagogik jamoani samarali boshqarish masalalari zamonaviy tadqiqotlarning asosiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, direktorlarning liderlik sifatlari, kommunikativ ko'nikmalari va innovatsion yondashuvlari ta'lim sifati hamda tashkilot samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyatini o'rganishda turli ilmiy metod va yondashuvlardan foydalaniladi. Ushbu metodlar rahbarlarning boshqaruv kompetensiyalari, liderlik sifatlari hamda kasbiy madaniyat darajasini aniqlash va baholashga qaratiladi. Quyida asosiy metodlar va ularni qo'llash usullari keltirilgan:

1. **Kuzatish metodi:** direktorlarning kundalik boshqaruv faoliyati, pedagogik jamoa bilan ishlash jarayoni va qaror qabul qilish holatlari bevosita kuzatilib, tahlil qilinadi.
2. **Suhbat va so'rovnoma metodi:** rahbarlar va pedagog xodimlar o'rtasida suhbatlar o'tkazish hamda so'rovnomalar orqali boshqaruv samaradorligi va kasbiy madaniyat darajasi aniqlanadi.
3. **Tahlil metodi:** ilmiy adabiyotlar, me'yoriy hujjatlar va mavjud tajribalar tahlil qilinadi.
4. **Taqqoslash metodi:** turli maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining boshqaruv uslublari o'zaro solishtiriladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyatini o'rganish jarayonida olingan ma'lumotlar tizimli ravishda tahlil qilindi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, rahbarlarning boshqaruv faoliyati samaradorligi ularning kasbiy tayyorgarligi, boshqaruv kompetensiyalari va liderlik qobiliyatlari darajasi bilan bevosita bog'liq. Xususan, zamonaviy boshqaruv yondashuvlarini qo'llay oladigan direktorlar pedagogik jamoani samarali tashkil etish, ichki nazoratni to'g'ri yo'lga qo'yish hamda ta'lim-tarbiya jarayonining sifat ko'rsatkichlarini oshirishda yuqori natijalarga erishmoqda.

Tadqiqot davomida kuzatish, suhbat va so'rovnoma metodlari asosida direktorlarning boshqaruv uslublari tahlil qilindi. Natijalarga ko'ra, demokratik va hamkorlikka asoslangan boshqaruv uslubini qo'llayotgan rahbarlar jamoada ijobiy psixologik muhitni shakllantirishda va pedagoglar faoliyatini muvofiqlashtirishda samaraliroq ekanligi aniqlandi. Aksincha, faqat ma'muriy-buyruqbozlikka asoslangan yondashuv ustun bo'lgan holatlarda pedagogik jamoada motivatsiya darajasi pastligi va ish samaradorligining kamayishi kuzatildi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, direktorlarning kommunikativ ko'nikmalari boshqaruv samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Rahbarlarning ochiq muloqotga tayyorligi, xodimlar bilan individual ishlashi va muammolarni konstruktiv hal etish qobiliyati jamoada o'zaro ishonch muhitini shakllantiradi. Bu esa o'z navbatida pedagogik jarayonning uzluksizligi va samaradorligini ta'minlaydi.

Shuningdek, innovatsion yondashuvlardan foydalanish darajasi ham tahlil qilindi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, zamonaviy boshqaruv vositalarini joriy etish hamda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash rahbar faoliyatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bunday yondashuvni amaliyotga tatbiq etayotgan direktorlar faoliyat yuritayotgan tashkilotlarda ta'lim sifati va umumiy samaradorlik ko'rsatkichlari yuqori ekanligi aniqlandi.

Bundan tashqari, direktorlarning kasbiy madaniyat darajasi ularning qaror qabul qilish jarayonida, nizoli vaziyatlarni boshqarishda hamda jamoa bilan ishlash uslubida yaqqol namoyon bo'lishi kuzatildi. Yuqori kasbiy madaniyatga ega rahbarlar strategik fikrlash, mas'uliyatni to'g'ri taqsimlash va jamoani umumiy maqsad sari yo'naltirishda ustunlikka ega ekanligi aniqlangan.

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar natijalari maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati ta'lim sifati hamda tashkilot samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biri ekanligini tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot jarayonida maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati turli metodlar asosida o'rganildi. Olingan ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, direktorlarning boshqaruv samaradorligi ularning kasbiy tayyorgarligi, liderlik qobiliyati va kommunikativ ko'nikmalariga bevosita bog'liq. Kuzatish va so'rovnoma natijalariga ko'ra, yuqori kasbiy madaniyatga ega rahbarlar jamoada ijobiy psixologik muhit yaratish, pedagoglar faoliyatini muvofiqlashtirish va ta'lim sifatini oshirishda samaraliroq natijalarga erishmoqda.

Tahlillar davomida ayrim direktorlarning boshqaruv faoliyatida an'anaviy yondashuvlar ustunligi, innovatsion metodlardan yetarli darajada foydalanilmasligi aniqlandi. Shu bilan birga, kommunikativ ko'nikmalar va jamoa bilan ishlash madaniyatining rivojlanish darajasi tashkilot samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi kuzatildi. Tajriba-sinov ishlari natijalari boshqaruv kompetensiyalari yuqori bo'lgan rahbarlar faoliyat yuritayotgan tashkilotlarda pedagogik jarayon yanada samarali tashkil etilishini ko'rsatdi.

Natijalar shuni tasdiqlaydiki, direktorlarning kasbiy madaniyatini rivojlantirish, ularning liderlik va boshqaruv ko'nikmalarini takomillashtirish maktabgacha ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Tadqiqot asosida rahbarlar uchun malaka oshirish tizimini takomillashtirish, innovatsion boshqaruv usullarini keng joriy etish va pedagogik jamoa bilan samarali hamkorlikni kuchaytirish zarurligi xulosa qilindi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining boshqaruv faoliyati va kasbiy madaniyati ta'lim sifati hamda tashkilot samaradorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Rahbarning liderlik, kommunikativ va boshqaruv kompetensiyalari qanchalik rivojlangan bo'lsa, pedagogik jarayon shunchalik samarali tashkil etiladi.

Takliflar:

Birinchi navbatda, direktorlar uchun muntazam malaka oshirish va treninglarni yo'lga qo'yish zarur. Bu MTT rahbarining kasbiy bilim va ko'nikmalarini uzluksiz ravishda yangilab borish, zamonaviy boshqaruv yondashuvlarini o'zlashtirish va amaliy faoliyatda qo'llashga qaratilgan yaxlit tizimli jarayonni tashkil etishni anglatadi. Bu jarayon ta'lim tashkiloti faoliyatining sifat ko'rsatkichlarini oshirishga xizmat qiladi.

Keyingi taklif – boshqaruv faoliyatida innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish. Bu esa, o'z navbatida, boshqaruv jarayoniga zamonaviy, samaradorligi isbotlangan usullar, texnologiyalar va yangicha fikrlashni tizimli ravishda tatbiq etish jarayonini anglatadi.

Navbatdagi taklif – pedagogik jamoa bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish va sog'lom muhitni mustahkamlash. Bu jarayon direktorning pedagog xodimlar bilan muloqoti davomida, muammolarni xolis baholashda, ularga oqilona yechim topishda hamda qulay ish muhitini yaratishda namoyon bo'ladi.

So'nggi taklif sifatida rahbarlarning kommunikativ va liderlik ko'nikmalarini rivojlantirishga e'tibor qaratish lozim. Rahbar shaxsi har bir jabhada o'z xodimlari uchun namuna bo'la olishi zarur. Liderlik qobiliyati faqat pedagog xodimlarga buyruq berish emas, balki ularning har biriga individual yondashish, motivatsiya berish hamda empatiya ko'rsatishni ham anglatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayev A. Pedagogik mahorat va boshqaruv asoslari. – Toshkent, 2018-y. – 45–52-b.
2. Imamova N. (2022). Importance of independent activity and creativity development in training teachers. Science and Innovation, 1(7), 676–679.
3. Yo'ldoshev J. Ta'lim menejmenti. – Toshkent, 2020-y. – 23–30-b.
4. Qodirov B. Pedagogik boshqaruv nazariyasi. – Toshkent, 2019-y. – 60–68-b.
5. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2017-y. – 75–82-b.
6. Azizxodjayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2016-y. – 90–97-b.
7. Shodmonov E. Ta'lim tizimini boshqarish. – Toshkent, 2021-y. – 34–41-b.
8. Novikov A.D. Pedagogik boshqaruv asoslari. – Moskva, 2015-y. – 50–58-b.
9. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonuni: https://lex.uz/docs/-5013007
10. Raxmatovna M.Y. (2025). The importance of developing technical creativity and engineering skills in preschool children. Shokh Library.
11. Sheraliyevna O.H. (2023). Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish yo'llari. Лучшие интеллектуальные исследования, 8(4), 70–75.
12. Imamova N. (2022). Pedagoglarni tayyorlashda mustaqil faoliyatning ahamiyati va ijodkorlikni rivojlantirish. Science and Innovation, 1(B7), 676–679.
13. Джамилова Н.Н., Имамова Н.З. (2018). Развитие инициативности у будущих студентов на основе компетентностного подхода. В: Исследование различных направлений современной науки (с. 201–204).
14. Imamova N. (2022). Pedagoglarni tayyorlashda mustaqil faoliyatning ahamiyati va ijodkorlikni rivojlantirish. Science and Innovation, 1(B7), 676–679.

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.